SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 81. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 1, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 1-го ТРАВНЯ 1990 Ч. 81. РІК XCVII

КОМУНІСТИ ПАНІКУЮТЬ ПЕРЕД АВТОРИТЕТОМ УГС

Київ. — У газеті „Правда Украины" з 15-го квітня надруковано лист члена КП СС, консультанта правління Спілки Кінематографістів України А. Фесенка під заголовком „Білий прапор перед УГС?", у якому автор скаржиться, що секретаріят правління Спілки Кінематографістів України прийняв рішення надати будинок кінематографістів для проведення установчого з'їзду УГС, що має відбутися 28-го і 29-го квітня з участю 500 делегатів.

Таке рішення прийнято, незважаючи на те, що 17-го квітня почався VI з'їзд кінематографістів України. В листі Фесенка звучить розпач і обурення, що „кінематографісти віддають угеесівцям свій творчий дім, поступаючись інтересами спілки..." Секретар правління Спілки Кінематографістів України, член КПСС В. Кузнєцов вніс пропозицію й за неї проголосували інші секретарі, що також є члени ми КПСС. Обурюється Фесенко і скаржиться, що „кілька осіб, які були присутні на засіданні, голосували проти, але секретаріят з цим не порахувався".

„Можливо, керівники творчої спілки недостатньо поінформовані про сепаратистську діяльність УГС? Не читають пресу?" — запитує Фесенко і пояснює, що „УГС — це організація, для якої характерні крайній політичний авантюризм і відвертий антисовєтизм, вона веде люту націоналістичну кампанію за вихід України з Союзу ССР".

Автор листа, малюючи чорними фарбами УГС, згадує публікацію в газеті „Правда" з 13-го квітня кореспондента „Правди" В.Дрозда, який пише, що у Львові „отримавши в Радах більшість, представники Демократичного Бльоку України (ДБУ) взялися на свій смак формувати відділ народної освіти. Як сказано у статті, інтерес депутатів часто зводився до питань, чому багато шкіл з російською мовою навчання і чому в позалекційний час вчителі спілкуються з учнями російською мовою. В ролі „осведомителей", пише В. Дрозд, виступають самі учні,а ізоями виявляються росіяни або комуністи.

В числі перших були усунені зі своїх посад керівники районного та міського відділів народної освіти Л. Матросова та В. Гладунський. Сесія районної Ради залізничного району Львова, пише кореспондент, почалася з рішення винести з приміщення бюст Леніна, а один з керівників УГС В. Чорновіл заявив, що виконавчі органи Рад повинні бути повністю виведені з-під впливу партійних органів і партійних організацій. Передвиборче гасло „Ради — без комуністів" почало діяти й відразу ж заторкнуло школи.

А. Фесенко обурюється і тим, що В. Кузнєцов надто швидко перебудувався й почав активно підтримувати УГС та націоналістичне крило Руху.

Партійне бюро парторганізації Спілки Кінематографістів України засудило дії секретаріяту СКУ, який надав будинок кінематографістів для проведення з'їзду УГС. Автор листа закликає делегатів VI з'їзду кінематографістів України виступити проти надання приміщення УГС.

В газеті „Радянська Україна" також багато уваги приділено критиці УГС, а 17-го квітня опубліковано велика стаття про незалежні газети, журнали та інші видання. У статті знову ж таки найбільше уваги приділено критиці видань УГС, яка „бореться за права людини і всіляко прагне прилучити нас до Европи", пише автор статті Іван Бойко. На його думку ці видання не такі вже й незалежні, бо, мовляв, вони хвалять „свого лідера Л. Лук'яненка і його когорту" та ще прославляють вояків ОУН—УПА з їхніми провідниками С. Бандерою та Р.Шухевичем.

Привернула до себе увагу й поведінка новообраного першого секретаря Львівського обкому партії В. Секретарюка, який, на відміну від свого попередника Я. Погребняка, заявив про

(Закінчення на стор. 4)

Кремль починає усвідомлювати наслідки чорнобильської трагедії

Москва. — У середу, 25-го квітня, тобто напередодні четвертої річниці катастрофи на Чорнобильській атомній електростанції, Верховна Рада СССР постановила асигнувати на ліквідацію наслідків цієї трагедії ще 16 біл. карбованців і вивезти з небезпечної зони ще 180-200,000 осіб.

Спочатку уряд розраховував видати на це 8 біл. карбованців, однак згодом виявилося, що мова йде про значно більші видатки; український депутат Юрій Щербак навів цифри, згідно з якими ліквідація наслідків катастрофи може вимагати до 250 біл. крб. „Правда" писала, що на вивезення радіоактивного пороху, який зібрався в 35-кілометровій зоні навколо пошкодженого реактора, піде кілька десятиліть. Вивезений порох буде обеззаражений на спеціяльному комбінаті, який ще не побудований.

Після цього, як писала „Правда", необхідно буде побудувати новий „саркофаг" навколо пошкодженого енергобльоку. Старий коштував величезні гроші, а новий також не обійдеться без десятків мільйонів карбованців.

Не можна підрахувати шкоди, нанесеної сільському господарству заражених областей у трьох республіках країни. „Правда" пише, що в тій чи іншій мірі заражені 32 райони шести областей України. На території, де рівень радіяції перевищує п'ять кюрі, проживає понад 200,000 осіб. У Білорусії заражено 20 відсотків території.

Пресове агентство ТАСС повідомило, що Верховна Рада України розробляє плян закриття до 1995 року трьох непошкоджених енергобльоків Чорнобильської атомної електростанції. На їх демонтаж піде ще десять років.

За неофіційними даними, в заражених районах проживає до 4 мільйонів осіб. Серед них спостерігаються випадки захворювання білокрів'ям і раком. Мешканці заражених областей зустріли четверту річницю чорнобильської трагедії протестами і демонстраціями. Верховні Ради України і Білорусії оголосили 26-те квітня „Днем чорнобильської трагедії". Органи влади не заборонили проводити демонстрації і мітинги.

Протягом доби централь на телевізія проводила т. зв. телевізійний маратон — збирання грошей для тих, що постраждали. Виступи музикантів супроводжувалися зображеннями робітників, які працювали над ліквідацією наслідків катастрофи, і хворих раком дітей. Організатори марафону повідомили, що за перші 12 годин було зібрано 23 мільйони крб. і майже мільйон доларів.

Папа плянує скликати спеціяльний синод єпископів

Братислава, Чехо-Словаччина. — Відвідуючи чимало місцевостей у Чехо-Словаччині і поширюючи заклик до европейської єдности і свободи, Папа Іван Павло II заявив в неділю, 22-го квітня, що він скличе спеціяльний синод католицьких єпископів, завданням якого буде дати повну і кваліфіковану оцінку подіям на Сході Европи, релігійному відродженні в багатьох країнах світу і евентуальному упадкові комунізму в світі.

Згідно з оцінкою ватиканських високих речників, це буде перше таке велике регіональне зібрання церковних керівників, на якому будуть обговорюватись не тільки релігійно-церковні проблеми, але також усі інші справи політичного, соціяльного, національностевого та іншого характеру, включно до можливого упадку комунізму в світі. Це відноситься також до території Совєтського Союзу, на якій почали відроджуватись поневолені раніше Москвою нації, домагаючись належного їм права на свободу і включення їх до великої европейської спільноти на рівних політичних і соціяльних правах.

Головний речник Ватикану д-р Джаквін Наварро-Веллс заявив кореспондентам, що програма синоду є дуже велика і всеохоплююча. Очевидно, що проблеми Церкви стоятимуть на першому місці, але чимало часу буде виділено для дискусії над такими справами, як відродження національну у Східній Европі, завмирання комуністичної системи у світі, а у Східній Европі зокрема, об'єднання Німеччини тощо.

Отці Церкви застановлятимуться також над справою відбудови католицьких громад у східньоевропейських країнах, включно із СССР, знищених і принижених комуністичними режимами, які, подібно як у Чехо-Словаччині, де Церква знаходилася донедавна у приниженому стані. „Ситуація в Україні, — заявив д-р Наварро, — є ще гіршою".

Папа проголосив скликання спеціяльного синоду єпископів при кінці торжественної Служби Божої на площі місцевости Велеград, частині країни, яку вважають центром християнізму у Чехо-Словаччині. У цій Службі Божій взяло участь кільканадцять тисяч вірних, які не приховували своєї радости з приводу відвідин Папи і їхньої з ним зустрічі.

Европа нараховує приблизно 1,000 католицьких єпископів, одну третю всього числа католицьких прелатів. Скільки з них візьме участь у спеціяльному синоді ще сьогодні тяжко сказати, — заявили ватиканські речники. Розважається також друга немаловажна справа: де, в якому місті відбувати синод. Коли синод відбудеться? Папа заявив, що в найближчому майбутньому. Ватиканські відповідальні чинники кажуть, що не скоріше, як в 1991 році. Ще перед датою синоду Папа відвідає свою батьківщину Польщу, яка звільнилася від комуністичної диктатури, і тому треба сподіватися, що він буде частіше її відвідувати. Заплянована вже також візита до Мадярщини в 1991 році.

МОСКВА І СХІДНЯ НІМЕЧЧИНА ЗИКЛИКАЮТЬ ДО ЗМІН В НАТО

Москва. — Новий прем'єр-міністер східньонімецького уряду Льотар де Мазієрі і совєтський генеральний секретар ЦК КПСС і суперпрезидент СССР Михаїл Горбачов опублікували спільну заяву у зв'язку з відвідинами німецького прем'єра в Москві, у якій вони закликають західні країни до структуральної зміни в Північно-Атлантійському Оборонному Союзі (НАТО) ще перед тим заки буде підписаний договір про об'єднання Німеччини.

Правду кажучи, підкреслюють політичні аналітики і знавці підсовєтських відносин, Москва, маючи правдо подібно свої власні політичні і мілітарні пляни в Европі веде неясну політику у справі об'єднання Німеччини, щоб таким способом збаламутити в першу чергу німців, викликати сумнів у потребу існування НАТО в теперішній „мирний" час і намовити Захід до переговорів у справі створення всеевропейської безпеки, ліквідуючи перед тим НАТО і Варшавський Пакт, який і так незабаром розпадеться, бо більша частина колишніх сателітів Москви — Мадярщина, Польща, Чехо-Словаччина, а може навіть Румунія, вже раніше виявили бажання виступити з того Пакту і позбутися тим самим московської зверхности над їхніми народами і їхньою політикою у відношенні до західнього демократичного світу.

Совєтський диктатор, використавши перебування східньонімецького прем'єр-міністра в Москві для того, щоб ще раз підкреслити, що об'єднана Німеччина не може бути членом НАТО, що СССР негативно поставить ся до таких плянів Заходу, якщо він настоюватиме на членстві в НАТО об'єднаної Німеччини. Кругійство московської політики помітне також на усіх рівнях: М. Горбачов говорить про „структуральні зміни в НАТО" і примушує складати таку саму заяву східньонімецького гостя, Едуард А. Шеварднадзе, міністер закордонних справ СССР, у Вашінгтоні і під час інтерв'ю із західньоевропейськими газетами говорить про „невтральну Німеччину", а інші високі совєтські політики, члени Політбюра і Центрального Комітету КПСС, говорять про зміни в НАТО і Варшавському Пакті.

Очевидно, жодний із політичних керівників комуномосковської імперії не говорить правди і немає щирих інтенцій щодо об'єднання Німеччини і дійсно структуральних змін в НАТО. Москва, згідно з опінією західньонімецького щоденника „Франкфуртер Альгемайне Цайтунг", радше воліє послабити не тільки НАТО, але взагалі західню стратегію. Другою прихованою справою є те, що Москва хоче й далі вдержувати свої військові контингенти на території Східньої Німеччини,а цього вона не зможе зробити, якщо об'єднана Німеччина буде членом НАТО.

Прем'єр Мазієрі нібито мав заявити совєтському керівникові, що невтральна Німеччина не є жодною розв'язкою і німецький народ на сході і на заході ніколи не погодиться з такою розв'язкою. „Ми не хочемо виконувати ролю буферної зони між Сходом і Заходом", заявив згаданий прем'єр-міністер.

На думку багатьох політичних спостерігачів проблема об'єднання Німеччини не повинна залежати від примх Горбачова чи будь-якої іншої держави, а він німецького народу, бо після 45-ох років від закінчення Другої світової війни німецькому народові таки належиться повна незалежність, без брутального втручання Москви чи Вашінгтону, — пише у розсудливій, розумній статті вже згаданий західньонімецький щоденник.

КОНЦЕРТ АРТИСТІВ З УКРАЇНИ

Нюарк, Н.Дж. — Тут, в середу, 2-го травня, в школі св. Івана Хрестителя, 762 Сенфорд аве., відбудеться концерт артистів з України Галини Минкуш (бандура) та Ліни Крюкової (художнє слово). В програмі — вечір лірики і гумору. Початок о год. 7:30 вечора.

В Норт Порті засновано Відділ Фонду Допомоги Україні

Норт Порт, Фла. — У четвер, 5-го квітня 1990 року відбулися Установчі збори Народного Фонду Допомоги Україні в Норт Порті. Членами фонду є особи, що пожертвували не менше 100 дол. Відділ в Норт Порті має вже понад 70 дійсних членів.

В зборах взяло участь понад 60 членів. Зборами проводила Президія — Роман Шраменко голова, секретарювали Анна Маріяні і Павло Турула. Основано відділ НФДУ для західньої Флориди з осідком в Норт Порті.

Збори вибрали Управу в такому складі: голова — Володимир Король, містоголови Мирон Кузьма і Ярослав Костишин, секретар Павло Турула, касир Богдан Козак, збірковий референт Богдан Дейчаківський, зв'язковий до централі Богдан Бурачинський, референт імпрез Василь Мельничин, референтура зв'язку до американських установ Анна Маріяні і Йосиф Іванів. Контрольна комісія Всеволод Саленко, Рома Романишин і Богдан Похмурський. Понад 20 осіб погодилися співпрацювати з Управою в референтурах збірки фондів, зв'язків і імпрез.

Ще перед оснуванням відділу на запрошення ініціятивної групи (Бурачинський, Дейчаківський, Турула) 3-го березня відвідав громаду в Норт Порті голова НФДУ проф. Тарас Гунчак. Зустріч відбулася в осередку св. Андрія з участю понад 200 осіб. Доповідач виголосив цікаву і емоційну доповідь про його поїздки в Україну, основуючі збори НРУП в Києві, трагедію в Чорнобилі та доставу ліків і харчів. Він також показав відеозаписи з тих імпрез. На зустрічі присутні зразу склали поважні пожертви на НФДУ, понад 25,000 дол. Досі зібрано в Норт Порті і в околиці понад 43,000 дол. і задекляровано дальших 3,500 дол. Гроші зденоновано в українській кредитівці в Норт Порті. Плянується охопити збірковою акцією також інші українські громади західньої Флориди.

Заплянована продовжувати збіркову кампанію та влаштовувати імпрези для придбання фондів. Управа сподівається, що у своїй праці знайде підтримку цілої громади та всіх установ, церков, культурних осередків та товариств, що діють в тій частині Флориди.

Українець отримав грамоту признання від уряду Канади

Монтреаль, Кве. — Тут у великій залі готелю Бонавентури відбулося 22-го квітня святкове відзначення Дня Канадського Громадянства з участю представників федерального уряду з Оттави й місцевих організацій. Імпреза відбулася заходами монтреальського відділу Ради канадського громадянства під головуванням проф. Ярослава Маркізи, що за свою довголітню працю був відзначений грамотою признання міністра багатокультурности Джеррі Вінера. Він є першим українцем у Канаді, що отримав цю високу нагороду з Оттави.

Крім інших, присутніх на цьому святкуванні, проф. Маркізі гратулювали проф. Ярослав Рудницький від УММАН, сотник Ярослав Кульба, голова місцевого КУК і Тетяна Носко-Оборонь, голова Бюра Української Інформації в Ляшині. Почесним доповідачем на зібранні був посол до федерального парляменту Боб Лейтон із Ляшину, керівник кокусу Консервативної партії в Оттаві.

Американський ПЕН-клюб вшанував українських письменників

Ню Йорк. (О. Кузьмович). — Тут в середу, 28-го березня, Відділ Американського ПЕН-клюбу підготовив з нагоди прийняття українських письменників з України до Міжнародного Пен клюбу вечір у пошану Василя Симоненка і Василя Стуса з читанням їхніх творів, як теж творів сучасних українських письменників у ЗСА: Любови Коленської, Миколи Руденка, Ірини Дибко і Остапа Тарнавського.

Вечір відбувся в театрі Мерімаунт коледжу та його відкрила координатор відділу ПЕН-клюбу Ню Йорку, Памела Пірс, віддаючи голос організаторці вечора, письменниці Ірині Дибко, яка є членом Управи письменників в екзилі Пен клюбу. Вона поінформувала присутніх, в більшості неукраїнських слухачів, що українські поети та письменники досі переслідувані довгими роками совєтським режимом, не мали шансу бути визнаними у міжнародному з'єднанні письменників з цілого світу і щойно тепер перед кількома місяцями створено український центр при ПЕН-клюбі, який очолив відомий відомий письменник сучасної України Микола Вінграновський.

Програмою вела Марта Шраменко, яка на вступі

Свою новелю читає Л. Коленська.

підкреслила переслідування українських літераторів в Україні, цитуючи при тому сильні слова В. Стуса що „Україна є, була і буде!"

Вона теж коротко представила і попросила до читання письменницю та довголітню редакторку щоденника „Свобода" Л. Коленську, яка сама відчитала свою психологічну новелю п.з. „Коли восени розквітають черемхи" у перекладі на англійську мову Бориса Прокоповича. Новеля находиться у її останній збірці п.з. „Потойбік Рубікону", але англійською мовою була відчитана вперше.

Черговим автором, якого представила М. Шраменко, був поет і письменник М. Руденко. Він сам виголосив українською мовою свою поезію „Не мудрую лукаво" із збірки „За ґратами", а відтак акторка Лариса Кукрицька по-мистецьки відчитала вимки із поеми „Хрест" у перекладі Романа Татчина. Участь М. Руденка у цьому вечорі підкреслила ще сильніше духовий зв'язок української діяспорної літератури з письменниками сьогоднішньої України, з яких двом був присвячений цей вийнятковий вечір.

І. Дибко, організаторка імпрези, виступила із виголошенням свого вірша „Час проходить так швидко", щоб відтак знову дати голос М. Шраменко для відчитання чотирьох своїх поезій у власному перекладі, перший з яких п.з. „Повалився дуб кремезний", був присвячений Іванові Дзюбі, відомому сучасному літераторові і письменникові України.

Поет, есеїст, перекладач і голова Т-ва Письменників „Слово" Остап Тарнавський, відчитав власний переклад поезії Роберта Фроста п. з. „Затримавшись під лісом у снізну ніч". Відтак Л. Кукрицька

(Закінчення на стор. 4)

ДОПОВІДЬ ПРО ЕКОЛОГІЮ УКРАЇНИ

Ню Йорк. — Тут, в суботу, 5-го травня, Наукове Товариство ім. Шевченка влаштовує доповідь на тему: „Дещо про екологію України", яку виголосить член Української Академії Наук у Києві, один з провідних членів відновників НТШ у Львові, проф. д-р Роман В. Кучер. Доповідь відбудеться в домі НТШ, 63 Четверта аве., між 9-ою і 10-ою вул. Початок о год. 5-ій по полудні.

Братський конгрес Ню Джерзі проголосив конкурс

Нюарк, Н. Дж. — Братський конгрес стейту Ню Джерзі переведе конкурс осягів молоді на своїй річній конвенції в днях 11-го і 12-го жовтня в готелі Шовбовт і Касіно в Атлантик Сиіі, Н.Дж.

Цей щорічний конкурс є відкритий теж для членів Українського Народного Союзу, які є студентами середніх або вищих шкіл. Признання нагород базується на таких досягненнях: успіхи у навчанні — 60% надобов'язкова діяльність — 40%.

Конкурс буде проведений у двох вікових групах: перша — 14, 15 і 16 і друга — 17 років і вище.

Кожний переможець отримає грошову нагороду в сумі 200 дол. та трофей, які будуть вручені на конвенції Братського конгресу.

Всі зацікавлені взяти участь у конкурсі можуть отримати формулярі в УН-Союзі, або від головного радного УНС Андрія Кейбіди, керівника конкурсу, 19 Rutgers St., Maplewood, N. J. 07040 чи телефоном (201) 762-2827. Реченець для зголошень у конкурсі є 1-го вересня.

ЛИТВА ВІДПЛАЧУЄТЬСЯ ЗА СОВЄТСЬКЕ ЕМБАРҐО

Москва. — Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Билл Келлер інформує у числі з 26-го квітня, що литовський уряд проголосив в середу, 25-го квітня, що він наказав стримати висилку м'яса і молока до багатьох міст у Совєтському Союзі у відплату за економічне ембарґо, яке наклала Москва з метою зламати волю литовського народу, в першу чергу його уряду, і добитись відкликання проголошеного акту незалежности і виходу із Союзу.

Прем'єр-міністер литовського уряду Казімєра Прунскієне, яка очолює „антибльокади" і хотіла б довести до серйозних переговорів між Вільнюсом і Москвою, заявила, що її уряд пропонуватиме індивідуальну торгівлю з тими містами й областями в Совєтському Союзі, у яких владу перехопили, у висліді березневих виборів, члени з Демократичного Бльоку, або поміркованої політики. Такими містами покищо є Москва, Ленінград і Львів у Західній Україні. Литовці свідомі того, що президент із спеціяльними повноваженнями, як його загально називають, Міхаїл Горбачов може своїми „декретами" і в цьому перешкодити Литві, щоб продовжувати

(Закінчення на стор. 4)

В АМЕРИЦІ

СЕКРЕТАР ОБОРОНИ Дік Чейні запропонував різко зменшити видатки на озброєння, виступаючи в четвер, 26-го квітня, на засіданні Комісії в справах збройних сил Палати Репрезентантів. Нові пропозиції Д. Чейні викликані зростаючими вимогами Конгресу зменшити бюджет на оборону в зв'язку із зменшенням загрози зі сторони Совєтського Союзу, як вважають деякі законодавці, та з миролюбною совєтською політикою. Передбачаючи, що Конгрес не схвалить раніше запропонованого бюджету Пентагону, Департамент оборони приготував новий проект бюджету. Пропозиція Д. Чейні передбачає придбання 75-ти, а не 132-ох бомбардувальників Б-2 „Стелс", 120-ти, а не 210-ти транспортних літаків С-17, 620-ти, а не 858-ми винищувачів морської флоти А-12. Заступник Секретаря оборони Доналд Етвуд не погоджується із законодавцями, які вважають, що Совєтський Союз у військовому відношенні відстає від Америки і тому не варто витрачати гроші на оборону.

У ЗВІТІ КОНГРЕСОВОЇ комісії вказано, що бензинові станції шороку обшукують американських водіїв на 150 міл. дол., продаючи за вищу ціну звичайну бензину під виглядом бензини без олова. Перевірку 28-ми стейтів проводило Генеральне бухгалтерське бюро, яке ствердило, що висліди контролі бензини є „вражаючі". Наприклад, в Мишигені понад 52 відсотків зконтрольованих взірців бензини „без олова" мали такий обсяг олова, як звичайна бензина. Законодавці багатьох стейтів прийшли до висновку, що необхідно встановити програму контролі олова у бензині на загальностейтових засадах.

У СВІТІ

ПІСЛЯ ТРЬОХ ДЕКАД допомоги країнам Третього світу в самозарадності, як копанні криниць в Етіопії, хліборобській чи сільськогосподарській допомозі у Ґватемалі, 6,500-членний американський Корпус миру скерує свою допомогу у новому напрямку, у країни Східньої Европи. В червні 120 добровольців виїдуть до Мадярщини та Польщі, а в скорому часі додаткових 60 членів корпусу поїде до Чеської і Словацької Федеративної Республіки. Керівник Корпусу миру Пол Коверделл пояснює, що перші групи будуть навчати англійську мову, а вже згодом плянується, щоби ці молоді добровольці допомагали у розвитку малих підприємств і заходах охорони довкілля.

У ЦЕНТРІ МОСКВИ перед будинком Большого театру, підпаливши себе, згорів молодий литовець. Офіційне пресове агентство ТАСС повідомило, що це був 52-літній Станісловас Зейматіс, який облившии себе бензиною засвітив сірника та підпалився. Шпитальні офіційні чинники опісля заявили, що він згодом помер у лікарні. ТАСС у своєму повідомленні підкреслює, що жодних домагань політичного характеру не найдено, все ж таки очевидці твердять, що це був явний акт протесту проти тиску Москви на Литву.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс)
Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to
Svoboda 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.
Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і money orders виставляти на: Svoboda
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Подих демократії у Нікараґуа

Центрально-американська країна Нікараґуа, величиною стейту Айова із не цілими 4-ма мільйонами населення, була терням президентури Роналда Реґена. Тамошня громадянська війна коштувала Нікараґуа яких 30,000 вбитих. Режим сандіністів з президентом Данієлем Ортеґою був насправді комуністичною диктатурою. Совєтський Союз підтримував цей режим безпосередніми доставами зброї і різних товарів та посередньо — почерез Кубу. Тому Нікараґуа разом із Кубою були бастіонами ворожого Америці комунізму підпорядкованого Москві. У порівнянні з американською збройною і промисловою потугою — Нікараґуа, як і Куба, це карлики, але були загрозливі, — як совєтська випадова база і як посередник для колюмбійських експортерів наркотиків. Уряд Роналда Реґена підтримував протисандіністських партизанів, так званих „контрас" і та його політика доводила до постійного конфлікту з демократично-ліберальною більшістю Палати Репрезентантів. Заборона Конґресом помагати зброєю протисандіністським „контрас" звузила протекцію Америки тільки до допомоги медичної і харчової. Випадковою базою „контрас" була територія сусіднього Гондурасу. Але сам Гондурас та інші латино-американські країни намагалися довести до замирення між Ортеґою і демократичною опозицією. Ці посередницькі заходи довели до переведення в лютому цього року перших в історії Нікараґуа демократичних виборів. Їх вислід задивував світ: лявінною більшістю виграла суперниця Ортеґи, 60-річна вдова головного редактора і власника поважного часопису „Ля Пренда". 25-го квітня 1990 року відбулася у столиці Нікараґуа Манауґа урочиста інавґурація Віолети Баррос де Чаморро. ЗСА репрезентував віцепрезидент Дан Квейл, який плавко говорить по-еспанськи.

Подих демократії, який провалив комунізм у шести европейських країнах, досягнув теж Нікараґуа. Але це ще не значить, що демократія остаточно зліквідувала тамошню традицію диктатури. Нікараґуа — одна з найбільш політично відсталих країн у світі, також найбідніша у західній гемісфері. Тамошній поділ на прихильників сандіністів і протисандіністів дійшов так далеко, що в самій родині Віолети Чаморро двоє дітей є за сандіністами, двоє проти них. Виграла вибори Віолета Чаморро завдяки головному гаслові її виборчої кампанії: замирення і свобода. В ім'я цього замирення вона залишила в армії брата Ортеґи, генерала Гумберто Ортеґу. Воно зразу викликало протести непримирливих опоціонерів. Олівета Чамарро заявила, що ґенерал Ортеґа буде підлягати їй і що вона, а не той ґенерал є міністром військових справ. Названий генерал із прізвищем, що стало символом диктаторської сандіністської диктатури, має — за заявою Олівети — перевести редукцію армії Нікараґуа та скасувати примусовий набір до війська. Речник Уряду президента Буша заявив, що Буш не втручається у постанови нового демократичного уряду в Нікараґуа та економічно буде помагати цій країні. Скасовано проголошене за президентури Реґена ембарґо на імпорт цукру з Нікараґуа, головного продуцента цукру у цукроварнях, що користуються тамошніми плянтаціями цукрового буряка.

Можливо, що закінчення тамошньої громадянської війни і покращання економіки вплине позитивно і на політичну ділянку. Але новий демократичний уряд має діло з анархістичним суспільством з традицією внутрішніх сварок. Допомога Америки не є переконливим атутом нової влади в Нікараґуа, бо всі еспаномовні народи на американському континенті наче традиційно насторожені проти „єнків". Тому й віцепрезидент Квейл не стрінувся із приязним відношенням населення Манаґуа. Перехід від військової диктатури до демократії так само важкий і трудний, як від марксистської контрольованої господарки до вільного ринку. Замало законів і розпорядків — треба ще зміни психіки. Всі симпатії вільного світу по стороні цієї рішучої жінки, яка заподіяла таку прикрість Фіделеві Кастрові і володарям Кремля. Чи вона зуміє закріпити свою перемогу — покаже майбутність.

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки й огляди, повинні присилати до редакції „Свободи" разом із двома примірниками даного твору також і адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Богдан Чопик

НОВІ УКРАЇНСЬКІ ВИДАННЯ — НОВИМ ПРАВОПИСОМ!

I.

З уведенням в дію 1-го січня б.р. Закону „Про мови в Українській РСР" нам, у діяспорі, доводиться читати так багато цікавого, стільки нових починів на полі розвитку української культури, стільки ентузіязму та охоти до праці для її розширення, особливо шляхом видання україномовних книжок: підручників, словарів, фахової літератури й белетристики, що хочеться вигукнути, Україно й діяспоро, до співпраці вперед!

Для нас подиву гідний засяг і маштаби намічуваної праці, про які читаємо в пресі. Ось професор Харківського університету А. Кіндратенко вказує на негайну потребу творити катедри української мови, культури, історії (викладачі знайдуться!)... У відповідь на загальну опінію про те, що немає українських підручників, голова освітньої комісії Товариства української мови ім. Тараса Шевченка (ТУМ) проф. А. Погрібний уважає такий погляд мітом, „бо викладач може читати лекції українською мовою, а вчити студент буде не тільки за українським чи російським джерелом, а й за французьким, німецьким..." англійським (щоб лише знав мову!). Голова ж осередку ТУМ Львівського лісотехнічного інституту Г. Чопик пропонує організувати міжвідомчу координаційну раду для створення підручників українською мовою, яка зібрала б усе, що вже створено у цій ділянці та, після перегляду цього матеріялу намітила, що слід перевидати чи доповнити. З підтримкою повищої пропозиції проф. Я Хом'як з Київського автодорожного інституту вказує на потребу скликати наради вузівських працівників та зорієнтувати викладачів на створення підручників лише українською мовою, видання їх конспектів та текстів лекцій. При цьому він вказує на потребу оновити поліграфбазу на це діло.

Представник же уряду, завідуючий навчально-методичним кабінетом Міністерства вузів УССР В. Козаков наголосив, що на цьому полі залежатиме багато від низових клітин, саме від поодиноких інститутів. Він вказав, що, для розширення сфери вживання української мови у вузі з допомогою підготови україномовних конспектів та лекцій кожним викладачем вузу, нині надано право науковим закладам випускати ці матеріяли власними силами. „Поліграфічна база Мінвузу УРСР дозволяє за один-два роки забезпечити студентів текстами та конспектами лекцій з усіх дисциплін". Отже надія на підручники є. Таке поставлення справи видання підручників нагадує американську практику, де ксероксові (фотокопійні) компанії видають при університетах кожного семестру сотні „професорських публікацій", тобто сотні посібників з вузько спеціялізованих предметів для обмеженого числа студентів, що записались на їх курси. Говорячи про американську практику, тут зараз з радістю треба привітати вістку, що ТУМ нещодавно уклало з Канадським інститутом українських студій в Торонто угоду про створення в Києві нового видавництва. Його кошти беруть на себе канадці й обіцяють, що це видавництво могтиме випускати українські підручники. Своєю дорогою з Америки рівно ж наспіває допомога. Американське Наукове Товариство ім. Шевченка призначило 2,000 дол. на устаткування видавничої діяльности Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, а поет і письменник Богдан Бойчук з Ню Йорку має домовлення з членами СПУ видавати новий літературний журнал, що має обслуговувати спільні творчі потреби мистців і письменників на батьківщині й у діяспорі.

Повищий огляд наочно показує, що спільна праця батьківщини й діяспори для розвитку української культури й мови набирає розмірів, які матимуть докорінний вплив на ефективну реалізацію Закону про удержавлення української мови в Українській ССР. До цього відрадного початку треба, одначе, вставити одне але, а саме — за яким правописом видаватимуться всі намічені видання?! Знаємо, що тепер іде праця в Києві над виготовленням нового „зреформованого" правопису української мови, а на поселеннях поза Україною майже вся преса придержується правил першого видання „Українського правопису" (Держвидав України, 1929 р.) та опрацьованого на його основі „Правописного словника" Г. Голоскевича (1930 р., що був перевиданий тут у Ню Йорку в 1952 р.). Ми здаємо собі справу з того, що ці посібники перестарілі та що їх треба оновити. Американське НТШ навіть створило комісію для перевидання оновленого „Правописного словника" Голоскевича (якої я є членом), однак результатів ще немає, бо не можна добитися соборного домовлення всіх українських наукових установ у діяспорі, а тепер ще потрібне і домовлення з науковими установами на батьківщині. Нам конечно треба добитися згоди на негайне видання українського правопису, який приняли б українці і тут і там.

Закінчення буде.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Володимир Баран

В Україні відбудеться мистецька виставка Е. Козака

Спонтанний вияв зацікавлення сучасного українського покоління в Галичині культурним життям цієї частини України в період між двома світовими війнами виявляється публікацією у літературних журналах творів письменників цього часу, як і також його мистецтвом. Доказом цього є зміст журналу „Дзвін", який появляється у Львові, як і недавно відбута малярська виставка Святослава Гординського, яка втішалася великою популярністю.

Тепер, у половині травня, заповідається виставка мистецьких праць Едварда Козака. Є дійсно щось благородного в щирому захопленні та ентузіязмі прихильників його мистецтва, які цю виставку приготовляють. Поперше, вони запросили Едварда Козака прибути до Львова, на відкриття цієї виставки. Подруге, великий гурт людей працює над її підготовою, збираючи картини з усіх знаних джерел приватних і публічних, так що розміром, різноманітністю, кількістю експонатів та впорядкуванням, правдоподібно вона буде найбільшою виставкою, яку ЕКО до цієї пори мав.

Виставка відбудеться у музею етнографії та художнього промислу. Будуть виставлені коло двадцять олійних картин, побільшені фоторепродукції праць до журналів „Зиз", „Комар", „Дзвіночок", газети „Новий Час" та ілюстрації до „Лиса Микити" Івана Франка. В ґабльотках будуть книжки і журнали, що їх ЕКО ілюстрував. Також будуть репродукції еміґраційних праць.

З надзвичайною дбайливістю буде виданий каталог виставки. Він обійматиме не тільки опис праць виставлених, але також список праць цілого ряду попередніх виставок. З нього Козак довідався, що знаний його образ „Запорозька Січ" не пропав, але зберігся.

І так, дивлячись на картини, почує старий Львів відгомін походу стрілецьких відділів, які його здобували і боронили, але в якому і після смерти не дали їм спокою, почує голос гуцульських трембіт та побачить гуцульських леґінів в крутоголовному танку. Напевно захоче співати стрілецьких пісень, коли побачить їх ілюстрованих на полотні. Відчує ліризм і поетичність настроєвости вимріяного українського села минулої епохи.

Бо для організаторів та українських мешканців Львова — це не звичайна малярська виставка так, як Едвард Козак не є звичайний маляр. Ось що пише один мистецтвознавець: „Ціль цієї виставки є розкрити суть Вашої творчості, головні зацікавлення, головні теми і мотиви в мистецькій і літературній творчості. Відкрити Ваш вплив

(Закінчення на стор. 3)

Андрій Бук

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДБАЧЕННЯ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

В Канаді економічне сповільнення зростатиме через захитане домобудівництво і зростаючий торговельний дефіцит, зростаючи вартість канадського доляра зменшить експорт, зростаючі ціни — інфляція ще більше піднесуть дискантову стопу, найбільший канадський банк підніс на 3.4 відс. до 4.5 відс. стопу, а центральний банк до 13.35 відсотка. Річниця підписаного вільного від мита торговельного договору з ЗСА заповідається не дуже успішно зі згляду на компетицію з об'єднаною в 1992 році Европою і домінуючою динамічною технологією Японії. Лише 1.4 комерції охоплена торговельним договором, а 3/4 вільні від мита від років. Азійський бизнес збільшує інвестиції в обидвох країнах: Японії в Канаді до 3 біл. дол., в ЗСА до 12 біл. долярів. Британія і Німеччина відкривають торговельний центер біля летунського аеродрому в Торонто. Американський експорт до Канади м.р. зріс на 4.2 відс., кандський до ЗСА зменшився на 0.7 відсотка, через зростаючу вартість канадського доляра американський товар дешевший. ЗСА і Канада — два найбільші торговельні партнери, Канада експортує до ЗСА 73 відс., до Европи — 8, до Японії — 7 відс. і 12 відс. до інших держав, а ЗСА експортують до держав Европейської спільноти 24 відс., Канади — 22, Японії — 12, інших держав 50 відс. Торговельний дохід найменший від декади, за м.р. зменшився з 9.8 до 4.7 біл. дол. Піднесені податки ще більше захитали економіку, безробіття зростає — 72,000 безробітних, автомобільний сектор захитаний, Крайслер звільнив 3,500 робітників. Оскільки економіка скінчиться рецесією спричинить економічну війну.

В 19 країнах Центральної і Південної Америки прогнози на 1990 рік мало надійні, через зростаючі ціни-інфляцію, перенаселення в Бразилії, Мехіко, Чілє і Еквадорі, через захитану банкову систему і велику кількість в обігу грошей тому і тратять на вартості — часто девальвовані, головно в Бразилії, Арґентині і Перу великі заборгования. Найбільше захитана економіка у двох країнах Латинської Америки: Бразилії і Арґентині. Бразилія перенаселена, 114 біл. дол. задовження, інфляція 1,000 відс. і далі зростає 70 відс. місячно, ціни за 12 останніх місяців зросли на 2,750 відсотка. Новий, по 30-ти роках демократичний відмолоджений уряд, 40-літнього президента Коммора де Меллько і 36-літнього міністра фінансів Кардосо де Меллько почали гостру боротьбу з інфляцією, зменшили з 23 до 12 кількість міністрів і звільнили 2 міл. працівників, яких платні пожирали половину державного бюджету здевальвували валюту крузадо на 20 відс., яка в січні 1989 року рівнялася одному доляро箇ві, сьогодні двом центрам тому плянують здевальвувати ще на 30 відс., піднести податки і перевели ревізію податків, бо лише 4.5 міл. з 140 мільйонів горожан платили податки, а багатії і підприємці укривали. Уряд продає 35 з 88 великих державних підприємств і передає приватникам, переговорює сплату 114 біл. дол. заборговань (найбільші з усіх держав Третього світу), від яких від липня м.р. не платить навіть відсотків. В 1988 році Бразилія мала 19 міл. дол. торговельного зиску (найбільше після Японії і Німеччини), а на кінець 1989 року зиск зменшився до 14 біл. долярів. Останньо, через радикальні економічні зміни і обмеження експорту сильно впали ціни на каву, сою і цукор.

В Арґентині прогнози на 1990 рік недобрі. Критичний стан економіки далі руйнують зростаючі ціни 50 відс. місячно платні і інфляція, останньо 2,800 відс. безробіття 25 відс., задовження 60 біл. дол. — 7 місяців не сплачувані, зменшений випуск гроша на ринок не помагає, банкова система захитана, валюта австралійська чотири рази здевальвована стратила на вартості, останньо 4,000 до одного доляра, вкінці уряд здоляризував. Нова програма уряду з ревізією цін, зменшенням платень-заробітків дещо зменшила інфляцію і економічна анархія поправляється.

В Перу критичний економічний стан не скоро поправиться, через великі заборгования в М.м. фонді, Світовому банку і Міжнародному світовому банку, восьмий місяць несплачувані рати і відсотки. Нова економічна програма мало помагає, інфляція 3,000 відс., консумційні ціни далі зростають 40 відс., місячно, безробіття 25 відс. і далі зростає.

В боротьбі з наркотиками ЗСА асиґнують поверх два біл. долярів на протязі 5 років в Перу, Колюмбії, Гондурасі, Мехіко, Параґваї, Болівії і Панамі, з яких через Кубу і Мехіко імпортують наркотики до ЗСА. Інвазія американської армії Панами не лише зліквідувала диктатора і торгівця наркотимами Норієґу, але успішно випробувала контроверсійного літака Стелтз Б-2 (оспорюваного лібералами), який скинув всього дві бомби в двох місцях з великою нищівною силою, тому почали більше продукувати. Рівно ж останніми виборами в Нікараґуа зістало знищене огнище комунізму, підсилюване Совєтським Союзом в Центральній Америці диктатора Д. Ортеґи, який в зустрічі з віцепрезидентом Д. Квейлем прирік

(Закінчення на стор. 3)

Дмитро Павличко

Вертайтесь!

Вертайтесь до своєї мови,
Мої засліплені братове!
Прозріть! І в купищах полови
Знайдіть зерно, ядро здорове,
Яке ще здатне прорости!
Вертайтесь до свого народу,
Прийміте за його свободу
Вінки із дроту чи із глоду,
І вже на вищу нагороду
Не претендуйте, о брати!

Ви ще зумієте зламати
Самі в собі чужі догмати,
Господарями вільно стати
На цій землі, де ваша мати
Вас піднімала з небуття!
Вертайтеся! Вона вас кличе,
Мов чайка в шуварах кигиче,
Зве, як боління бунтівниче,
На поле правди будівниче,
На творче, на нове життя!

Вертайтеся! Пора найвища
З-під сталінського чоботища
Воскреснути! І пожарища,
Де на ляку гуляла хвища,
Підняти в світлі риштувань!
Вертайтесь крізь оновлень чари,
А ні — то йдіть у яничари,
І хай вам мати в день покари
Не вимолить прощень, почвари
Безликі, як гидотна твань!

Борис Тимошенко

ЛАНЦЮГИ ЖИВІ Й МЕРТВІ

I.

Лихій правді важко було повірити, бо довкіл буяла розкішна українська весна. Кияни масово лишали тісне й загазоване місто. Одні поспішали до родичів на сільські польові простори, інші на дачі між ліси, де повітря чисте й цілюще. Того вихідного дня і я з дружиною та двома синами їхали електричкою на свою садову ділянку. На станції Клавдієве разом з багатьма дачниками весело висипали з вагона й побігли на зупинку автобуси. І ось тут наша радість пригасла, бо нашого автобуса не було, хоч раніше завжди ходив за графіком. І ось тут у натовпі розгублених людей уперше й почулося — всі автобуси поїхали на Чорнобиль, бо там щось таке сталося, чи то пожежа, чи якась аварія... Про це ще мовилося без тривоги, бо правди ніхто не знав, бо хоч після вибуху четвертого реактора минула не одна доба, але офіційні засоби масової інформації мовчали, і необізнані люди, прагнучи відпочинку й оздоровлення, їхали, власне, тяжкій біді назустріч.

Ми теж не були винятком. Разом з усіма добиралися до дач під Бабинецьким лісом на кузові попутної вантажної машини, і нас обвівало пахучим весняним вітром, і ми тоді навіть не здогадувалися, що вітер цей радіяційний, смертоносний. Одначе душа вже стривожилася, найперше в дружини — в мами двох синів. Меншому було дев'ять років, а старшому восени мало виповнитись вісімнадцять. Намагаюся її заспокоїти, мовляв, нічого страшного не могло статися. І чинив так не випадково, бо тоді ще належав до людей наївно довірливих, бо раніше в 70-их роках працював кореспондентом „Літературної України", і від початку будівництва Чорнобильської АЕС часто їздив туди, писав розлогі нариси про будівельників першої на Україні атомної станції. Мушу одразу застерегти, попри захоплення й віру в рятівну силу мирного атома, я постійно сумнівався.

Найперше лякало, що гігантська АЕС у перспективі на дванадцять бльоків-мільйонників, розбудовується у верхів'ї найголовнішої артерії, що поїть водою пів-України, Дніпра, над самісінькою його притокою Прип'ять. Коли я дивився, пригадую, на вузесеньку гребельку, що відділяла охолоджувальне водоймище від річки, мене огортали гнітючі передчуття, і я допитувався: чи не станеться трагедії, чи надійні в роботі реактори? Багато подібних питань я ставив не тільки високому партійному начальству, керівникам будівництва та провідним інженерам, а й відомим ученим, академікам. Наголошую, що сумніви переслідували не тільки мене, а кожного чесного українського письменника, але нас усіх високопоставлені особи в один голос запевняли, що гарантія цілковита, що то лиш у жорстоких капіталістів за кордоном бувають аварії, бо там трудящих не шкодують, і вони борються проти атомних станцій, а в нас, в країні розвинутого соціялізму, можливість будь-якої аварії виключається, і взагалі, совєтська атомна енерґетика — панацея від усіх бід, надто від енерґетичного голоду, що загрожує людству, бо вичерпуються традиційні джерела енерґії: вугілля, нафта, газ. Після таких запевнень усе менше лишалося місця сумнівам, а через старання цензури, то й зовсім не могли вони потрапити на сторінки совєтської преси.

У правдивості запевнень щодо безпеки, мені здавалося, я цілком переконався, коли востаннє побував у Чорнобилі. Тоді вже працювали чотири бльоки, і мені вдалося побувати у реакторному відділенні саме того фатального четвертого бльоку, який темної ночі 26-го квітня 1986 року вивергнеться сліпучим радіяційним вулканом. Але на катастрофу тоді, здавалося, не було найменшого натяку. Всюди ідеальна чистота й порядок. За пультами сиділи поважні інженери в білих халатах, їхні дії були неквапливі й точні, їхні відповіді були компетентні й переконливі. Перекинувся словом із операторами, і вони додавали певності, з цікавости походив мозаїчною поверхнею реактора. Не міг я тоді навіть запідозріти, що це тільки зовнішній блиск традиційне окозамилювання, що в глибинах саме цього реактора нагнітається нова, моторошна доба для українського і білоруського народів.

Не вірив ще й тепер, коли ось випадково почув у натовпі про „якусь аварію". Погамувалась і дружина, не кажучи про малолітніх недосвідчених синів. Ми весело прибирали в саду, скопували грядки, засаджували їх, засівали. Ми попішали, бо хмарилось. Ні, не встигли бажаного зробити, — пішов густий, тихий дощ. Одначе не зважали, бо було тепло й тягло трохи помокнути, поспіхом з дружиною досівали ранню редьку, а хлопці копали землю, готували її до плодоношення. І було в цій простій хліборобській праці стільки одвічної доброти й життя, що смертельна загроза була протиприродною. І раптом якась внутрішня сила змусила мене звести голову. Мене вразили набухлі темні хмари, що низько сунули з півночі. З Чорнобиля. Побачився дощ. Вразили його скісні, тонкі й густі цівки... Мимоволі вихопилось: „Ховаймось до хати! Моє батьківське серце вже ніби передчуло, що за своє незнання правди, за оманливу безпечність, за втішну роботу на весняній землі під теплим дощем моя родина заплатить страшною ціною.

Але як знати правду? Перше газетне повідомлення було скупим і плутаним. Втямилося тільки, що на четвертому бльоці сталася аварія, що для вивчення причин і ліквідації наслідків створено урядову комісію. А які розміри аварії, яку загрозу несе вона людям, — не сказано й слова. І жодного натяку на запобіжні протирадіяційні заходи. Більше того у Києві відбулася, як завжди, помпезна й масова першотравнева демонстрація. З урядової трибуни, встановленій на площі Жовтневої Революції, великодушно помахували руками найвідданіші учні Леоніда Брежнєва, кивали головами й усміхались до молодих батьків, що несли своїх дітей на плечах у густих рядах старших і молодших демонстрантів. І не мучила їх совість, хоч у цей час їхні діти й онуки вже були в безпеці, вже були вивезені на південь України чи в Болгарію. І не спаралізувало жодного з них, ніхто не впав від серцевого нападу, коли дивилися на тисячі підлітків, юнаків і дівчат, що втішали можновладні очі гімнастичними вправами, спортивною парадою. Ні, не впав ніхто.

Продовження буде.

В Україні...

(Закінчення зі стор. 2)

на духовний клімат передвоєнної Галичини та на її інтелектуальний стан. Виказуючи силу і вплив мистецтва на духовність тих часів, ця виставка дасть багато до думання теперішній громадськості Львова. А далі „У Ваших працях і молодечий запал і життєвий досвід, переконливість ліричного відчуття і строгість моральних оцінок людей і явищ. Я захоплений великою інтелігентністю і добротою Вашого мистецтва. Велике значення вбачаю у Вашім формальнім мистецькій досвіді. Це і ваше досконале володіння лінеарним, штриховим тональним рисунком. Ваше особисте розуміння композиції, зокрема теми статики і експресії в композиції займуть достойне місце в справжній історії українського мистецтва, як і ваша різностороння діяльність в історії української культури. Впевнений, що ваша персональна виставка стане для Львова визначною подією — Львів ніколи не перестав Вас любити, Вас пам'ятати".

Влучно оцінюючи вклад у розвиток української культурної діяльности в передвоєнній Галичині, беручи під увагу його всесторонню мистецьку, літературну та журналістичну активність, Львів готується з повною відданістю привітати в своїх мурах великого сина цієї землі.

Наша громадськість бажає Едвардові Козакові щасливої зустрічі із рідним містом та щасливого повороту до теперішньої своєї хати.

Одна з картин ЕКА, яку покажуть на виставці в Україні.

МИНУЛОГО ТИЖНЯ державні законодавці в Празі зробили історичне рішення, бо майже одноголосно прийняли закон про перейменовання своєї країни на Чеську і Словацьку Федеративну Республіку, викидаючи дефіс, який увели в назву країни тільки чотири тижні перед тим. Ця зміна — це концесія для п'ятьох міл. словаків, громадян країни, яких попереднє рішення з 23-го березня про перезвання країни Чехо-Словацькою Федеративною Республікою дуже розгнівало та почало викликати неґативні національні почування серед обидвох народів країни. Нова назва країни Чеська і Словацька Федеративна Республіка є придумана на те, щоби підкреслити рівновартість обидвох народів.

Вечір-зустріч з американським конґресменом Дж. Трафікантом

23-го лютого, Канадський Харитативний Комітет для Допомоги Родині Івана Дем'янюка влаштував в Торонто зустріч з американським конґресменом Джеймсом Трафікантом. Метою зустрічі було поінформувати українську громаду та засоби масової інформації про найновіше в справі І. Дем'янюка, зібрати фонди на дальшу оборону та представити ширшій українській громаді безстрашного борця за правду і справедливість, конґресмена Джеймса Трафіканта. Вечір розпочався молитвою, яку читали присутні за головним столом о. протоієрей Петро Бублик (колишній голова комітету) і отець митрат д-р Мирон Стасів, які репрезентували східні епархії Української Православної і Католицької Церков в Канаді. Конґресмена представив адв. Ярослав Добровольський з Дітройту.

Мимо того, що конґресмен не репрезентує дистрикт, в якім мешкає родина Дем'янюків, діставши документи в справі І. Дем'янюка, які були затаємничені і викинені в сміття ОСІ, та дізнавшись, що всі 435 членів Конґресу ЗСА навіть не допустили родини до дверей своїх канцелярій, конґресмен Трафікант рішився допомогти...

Цей політично небезпечний крок конґресмена можна було передбачити: сумлінний конґресмен завжди обстоював правду і справедливість. Ще бувши шерифом, він відмовився конфіскувати хати безробітних, які не були взмозі сплатити мортґеджі і таким чином опинився в тюрмі. Своїм добрим ділом він широко розголосив безвихідне становище безробітних. Не чужі йому і наклепницькі кампанії, а на цей раз безстрашний конґресмен стягнув на себе лють самого Світового Жидівського Конґресу, який саме в передвиборчій кампанії пустив проти популярного конґресмена свою могутню машину.

В своєму виступі конґресмен Трафікант підкреслив необхідність обстоювання та оборону прав особи, які є ґарантовані конституцією бо, „коли ми ставимо під загрозу права однієї людини, ми загрожуємо правам цілого демократичного суспільства". Дальше конґресмен підсумував незаконну та злочинну поведінку ОСІ, повідомив про нового свідка з Німеччини Джозефіну Дальльо, яка допоможе алібі Дем'янюка, а в 9-ій годині зробив спеціяльне оголошення перед численними гостями та масовими засобами інформації: В селі около Треблінки ще досі живе Марія Дудек, яка особисто знала „Івана Ґрозного" і яка твердить, що його правдиве ім'я є Іван Марченко. Цю інформацію опісля передала телевізійна сітка Сі-Бі-Ес на програмі „60 хвилин", на якій також показано список працівників Треблінки з офіційного польського архіву. В нім є ім'я Марченко, не має ім'я Дем'янюк. Цю інформацію конґресмен Трафікант вперше оприлюднив в Канаді з пошани до канадців, бо саме в Канаді зібрано фонди на оборону Дем'янюка в Ізраїлі і широко розголошено трагедію родини Дем'янюків поміж масовими засобами інформації. Вщерть заповнена велика заля Культурного Дому (при вул. Кристі) обдаровувала конґресмена гучними оваціями. Представлений був ввесь різноманітний спектрум нашої громади: духовенство, професіоналісти, члени різних організацій і політичних переконань, пенсіонери і багато молоді. Всі ми прийшли, щоб віддати честь і приєднання безстрашному конґресменові Трафікантові і засвідчити нашу солідарність з І. Дем'янюком.

За головним столом були присутні: посол д-р А. Кіндій (Калгарі), генеральний секретар СКВУ Василь Верига, голова КУК д-р Дмитро Ціпивник, також від КУК: Я. Соколик, М. Хомин, М. Шкамбара; від СФУЖО, О. Бризгун-Соколик, син Дем'янюка Іван мол. зять Е. Нижник, Колишній політв'язень Й. Тереля, адв. П. Чумак та інші. Всі промовці підкреслювали факт, що обороняючи І. Дем'янюка, ми боронимо наше добре ім'я яке було знеславлене в акті обвинувачення, в якім українців колективно обвинувачується в голокості (ст. 4 і 7 англійський переклад), в протоколах судилища, де сплюгавлено нашу історію, разом з Хмельницьким, і в самому вироці в якім слово українці згадане понад 300 разів.

За словами генерального секретаря СКВУ „...СУВУ не може стояти осторонь хоча б тому, що там була нарушена честь українського народу. На лаві підсудних посадили не Дем'янюка, як особу, але цілий український нарід. А оборона чести українського народу є один із найважливіших обов'язків Президії Секретаріяту СКВУ... СКВУ рішуче виступає проти беззастережного допущення в судах документів і свідків з СССР, уряд якого був найбільшим злочинцем супроти гуманности, супроти людини".

Зять Е. Нишник сердечно дякував за підтримку, нагадуючи що 28-го лютого сповниться чотири роки, як невинна українська жертва карається, замкнена в ізраїльській клітці. Голова Комітету П. Яцик дякував громаді за довір'я до Комітету і закликав до дальшої жертвенности, щоб успішно завершити справу. Пресовою конференцією і зустріччю керував Ігор Клюфас. Масові засоби широко інформували про цю подію.

Канадський Харитативний Комітет для Допомоги Родині Івана Дем'янюка.

Шевченківське свято в Сан Франсиско

В неділю, 1-го, квітня, в залі української православної церкви відбулася величава академія, присвячена великому генієві, поетові й пророкові Тарасові.

На другу годину дня в церковній залі зійшлися українці різних віровизнань — православні, католики, баптисти — всі ті, хто зберігає велику любов і пошану до нашого Батька Тараса.

Свято відкрив голова УКРади на Північну Каліфорнію Михайло Цар, який привітав присутніх, духовенство та гостей з України — подружжя Танцюр з міста Дніпропетровська. Церковний хор відспівав „Заповіт".

Ведення програми перебрав Едвард Черепенко. Він представив доповідача Олександра Меркела, який прочитав доповідь про Тараса Шевченка.

Доповідач пригадав, що торік українці в усьому світі дуже урочисто відсвяткували 175-ліття з дня народження нашого Велетня Духа Тараса Шевченка, а в цьому році святкуємо дещо скромніше, але з тією самою любов'ю й пошаною до нього.

Наступною точкою свята була деклямація на слова Т. Шевченка „Молитва", яку прекрасно виконала Катерина Бондаренко.

Оля Герасименко-Олійник майстерно виконала на бандурі дві пісні: „Плач Ярославни" та „Летить галка через балку". Своєю грою на бандурі та прекрасним голосом Оля викликала бурю оплесків. Юрій Бондаренко дуже гарно виконав скрипковий концерт, а співачки Маруся Черепенко та Віра Шавлач заспівали пісні „Ой у полі могила" і „Така її доля" на слова Т. Шевченка, акомпаньювала Е. Лайська.

Композитор Юрій Олійнак виконав на піяніно прелюд Василя Барвінського та твір Шуберта, а після цього з дружиною Олею Герасименко виконали уривок з концерту для бандури з оркестрою (композиція Юрія Олійника). Своєю прекрасною грою ця пара завоювала великий успіх.

Маруся Черепенко (мецо сопрано) відспівала три пісні: „Над Дніпровою сагою", „Ой три шляхи широкії" та „Вітер буйний". Після цього Катерина Бондаренко прекрасно продеклямувала вірш „Радуйся земле".

На закінчення хор під керівництвом Віри Шавлач виконав „Думи мої, думи" та український національний гимн „Ще не вмерла Україна".

Виступила зі словом і гість з України Оля Танцюра, яка розповіла про любов та пошану до Тараса Шевченка на рідних землях, а зокрема в її місті Дніпропетровську, де вона проживає. В місті є парк імени Тараса Шевченка, музей його імени, вулиця Шевченка, бульвар імени Шевченка, є навіть село Тараса Шевченка. Кожного року відбуваються різні імпрези в пошану Великого Кобзаря. Сьогодні на Україні скрізь лунає українська мова й українська пісня і народ крок за кроком здобуває свою волю й незалежність. Оля Танцюра закликала українців в діяспорі підтримати Рух на Україні, як морально, так і матеріяльно, бо Рух робить велику національну справу.

О. Кейс

Економічні...

(Закінчення зі стор. 2)

передати владу і військо новообраному демократичному президентові, уряд ЗСА спішить з 250 міл. дол. економічною допомогою, щоб рятувати захитану економіку. Остання фортеця комунізму на Кубі захитана, через вороже наставлення диктатора Ф. Кастро до перебудови Ґорбачова. Фінансова допомога 7 більйонів дол. річно меншає, брак харчів, безробіття зростає, робітники протестують, населення не задоволене, Кастро залицяється до ЗСА.

Економічні прогнози на 1990 рік в европейських державах, головно 12 держав Европейської спільноти, контроверсійні. Зі згляду на несподівані і наглі зміни в комуністичних країнах Східньої Европи майже всі держави спішать з фінансовою і економічною допомогою та інвестиціями в надії на демократичні зміни, мимо того, що економічне сповільнення степенується. В Британії високі ціни і інфляція (8 відс.) зростає, відсоткова стопа 14.5 відс. зростатиме, дрібна продаж спадатиме, імпорт зросте, торговельний дефіцит 25 біл. дол. збільшиться, резерви золота у чужих валютах зменшилися, через санацію фунта стерлінґів, який захитався, затруднення спадає, бизнес сьогодні найгірший від 1980 року, економії грозить рецесія.

Найбільше сповільнення в Італії, валова продукція спадає, безробіття високе і дальше зростатиме, через високі ціни і зростаючу інфляцію висока відсоткова стопа (9 відс.) буде збільшена, торговельний дефіцит 11 біл. долярів, через зростаючий імпорт збільшиться.

В Західній Німеччині рекордовий торговельний зиск 81 біл. дол. в 1989 році (Японії — 77 біл. дол.) захитається, через масову іміґрацію (500,000) німців зі Східньої Німеччини. Зменшаться запаси харчів і продуктів, безробіття зросте, зростаючі ціни збільшать інфляцію. Центральний банк знову підніс відс. стопу (минулого року чотирикратно до 9 відс.). Через посилену торгівлю зі Східньою Німеччиною марка ще більше зросте на вартості. Щоб зменшити іміграцію, уряд Коля зліквідував привілеї іміґрантам відносно праці і мешкань (останньо 67 відс. західніх німців не симпатизує з іміґрантами), мимо того вони можуть добровільно подорожувати, через подіравлений берлінський мур, який після виборів почали руйнувати. Щоб посилити об'єднання обидвох Німеччин, бо в часі виборів (змагалося 7 більших і 8 менших партій) християнські демократи здобули 54 відс. (потрібно 75 відс. а соціял-демократи не хотять пристати до коаліції) прем'єр Коль пропонує змінити відношення східньої марки 5 до 1 західньої до рівня зі західньою, на чому уряд втратить 90 біль. долярів Об'єднання обидвох Німеччин рішатимуть 4 союзники з Другої світової війни, 35 держав Безпеки і кооперації Европи і сусідні держави, головна Польща з огляду на кордони. Совєтський Союз є проти членства об'єднаної Німеччини в НАТО.

В Японії економіка на роздоріжжі. Японський уряд предсказує, що сповільниться з 5 до 4 відс., з 80 до 75 біл. дол., зменшиться торговельний дохід, через зменшений експорт авт., збільшену туристику-вакації закордоном, валова продукція впаде з 4.5 до 4.1 відс. продаж домашніх авт впаде з 15 до 14 міл. авт. Експорт японських авт спадає від 4-ох років, минулого року на 6 міл. авт. але зростає продаж авт продукований японськими фабриками в ЗСА, які затруднюють 200,000 американських робітників. Японія була в 1989 році найбільшим продуцентом авт на світі — 13 міл. авт (ЗСА — 10.9). Через економічне сповільнення, захитану автомобільну індустрію, спадаючий експорт, брак робочої сили, зростаючі платні і ціни степенується інфляція, тому зростає відсоткова стопа. Минулого року інфляція зросла вдвоє і дискантову стопу три рази піднесено до 4.25 відс., ц.р. піднесено на один відс. до 5.25, на що сильно зареаґувала біржа, яка від нового року впала на 22 відс., втратила майже 200 біл. долярів і дальше паде. Останні відвідини прем'єра Кайфу в ЗСА, щоб полагодити торговельні зносини-збільшити імпорт американських продуктів до Японії, чого домагається Америка від 6 місяців, мало успішні. ЗСА загрозила гострими санкціями, ембарґом на імпорт японських продуктів. Останньо індустрійні підприємства Японії і Німеччини нав'язують співпрацю в ділянках стратосфери, автомобільної індустрії, електроніки і технології, головно комп'ютерів. Невідомо, як зареаґують ЗСА, які передують.

Св. п. Р. Сельський

У неділю, 4-го лютого, на 87-му році життя у Львові помер проф. Роман Сельський.

Мистецьку освіту майбутній художник починав у школі О. Новаківського, а закінчив Краківську Академію красних мистецтв в 1927 році. У довоєнні роки був активним членом одним із засновників АНУМ'а а також творчого об'єднання мистців-модерністів „ARTES".

Темою його малярських зацікавлень в совєтський період були Карпати і південний берег Криму. Довгі роки був на викладацькій роботі, спочатку в художньому училищі, а пізніше в інституті прикладного і декоративного мистецтва у Львові. Тут створив цілу т. зв. „Львівську школу" малярства. За свою безкомпромісну творчу поставу в часи фаворизованого партією соцреалізму зазнав переслідувань і жорстокої критики з боку офіційних „критиків" і „мистецтвознавців". Проте користувався великою пошаною і любов'ю своїх учнів та численних шанувальників таланту.

В час пребудови, незадовго до смерти йому було присвоєне звання Народного художника. Усвідомлюючи свої заслуги, як педагог і великий художник для української культури, був людиною винятковоі скромности і великих чеснот. В часи застою його помешкання було свого роду мистецьким клюбом, куди щосереди вечорами сходилися його друзі. Тут при філіжанці кави, якою частував господар, обговорювалися різні виставки, мистецькі проблеми, прогнози і візії української малярської культури в майбутньому. Покійний був великим цінителем українського мистецтва, зокрема гуцульського.

Останні чотири роки хворів і майже не працював. Помер у славі великого художника і творця львівської малярської школи, що одинока відстоювала честь українського мистецтва на Україні в часі культу особи і застою. Похоронений на Личаківському цвинтарі у Львові поруч своєї дружини, брата, батька і матері.

Похорон відбувся зі стін Національного музею і, як перший такого роду в совєтський час, пройшов за участю священиків по традиції греко-католицького обряду. Громадянська панахида в Музею і заупокійні відправи на цвинтарі зібрали маси народу. Були численні змістовні промови, співи похоронних мелодій та стрілецьких пісень.

Великий творчий доробок Р. Сельського чекає на відповідну систематизацію та монографічне опрацювання.

Іван Гречко
Львів

Вісті з Фльориди

Ормонд Біч, Фл. — 21-го січня, понад п'ятисот американських громадян слов'янського походження з Середньосхідної Европи, влаштували День Солідарности з своїми братами в країнах Східньої Европи, які боряться за свободу.

Вони зібралися в католицькій церкві Князь миру під проводом католицького священника Монсіньйора Волтера С. Баєра і других національностевих священиків, відправили Святу Літургію з проханням до Бога о помочі виборіти свободу і волю для своїх народів з під комуністичного ярма і гніту Москви.

Монсіньор Волтер Баєр сказав що комуністична еліта створила тоталітарну систему для панування над народами. Відтак промовляли представники від кожної національности, від українців промовляв о. Адамяк парох з церкви св. Покрови в Апопці, і Володимир Коваль з Дейтона Біч, відправу закінчено піснею „Боже Благослови Америку". Опісля всі ввійшли до церковної залі на каву і солодке, а українська група з хором з Апопки св. Покрови під диригентурою диригента Кулинича відбули концерт на вшанування роковини Незалежности і Соборности України. Після відспівання ряду пісень виступило також тріо бандуристок з Дейтона Біч. А на закінчення всі разом відспівали український гимн „Ще не вмерла Україна".

На цьому закінчено свято Солідарности з народами Східньої Европи. Організацією української групи займався Володимир Коваль.

Апопка, Фл. — 28-го січня при церкві св. Покрови громада відсвяткувала врочисто свято Незалежности і Соборности України. о. Адамяк відслужив Службу Божу в намірені за душі покійників учасників визвольних змагань. Свято відкрив Кулинич словом про значіння 22-го січня для всіх українців, опісля хор при церкві св. Покрови під диригентурою Кулинича відспівав ряд українських національних пісень. Деклямували Фіцик і Квасницька. Комар виголосив реферат про всі визвольні змагання. На закінчення хор разом з всіма присутніми відспівав український гимн „Ще не вмерла Україна", і на цьому закінчили свято в Апопці.

о. Мізюк

У ніколи незабутню пам'ять доньки-красуні моєї приятельки Надії Кізюк:

Богданни із Кізюків Голюка

котра після трагічного життя передчасно відійшла у Вічність пересилаю 20 дол. на ПРЕСОВИЙ ФОНД СВОБОДИ і синам Юрієві й Андрієві та братові Ігореві Кізюк висловлюю моє глибоке співчуття.

Мгр ВОЛОДИМИРА МИХАЙЛІВ
Філядельфія, Па., Вознесіння

З глибоким жалем повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що дня 20-го квітня 1990 р. по важкій недузі відійшла у Вічність на 93-му році життя

наша Найдорожча

МАМА, БАБЦЯ і ПРАБАБЦЯ

бл. п.

ОЛЬГА СОСЕНКО

(з дому СКЛЕПКОВИЧ)

народжена 4-го жовтня 1897 р.

ПАНАХИДА була відправлена в неділю, 22-го квітня 1990 р. в похоронному заведенні Петра Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОН відбувся в понеділок, 23-го квітня 1990 р. з церкви св. Юра в Ню Йорку, а відтак Тлінні Останки перевезено на цвинтар Holy Cross, North Arlington, N.J.

В глибокому смутку:

син — РОМАН з дружиною ГАЛЕЮ
внуки —
ЮРІЙ з дружиною МОТРЕЮ і дітьми: АДРІЯНОМ, АННЕТКОЮ й АЛЯНОЮ
АЛЕКСАНДЕР з дружиною МАРІЄЮ і сином ЛЕСИКОМ
внучки —
МАРТА з мужем ПАВЛОМ МІСЕЛІ
ЛІДА
син — ЮРІЙ з дружиною ОКСАНОЮ і дітьми ХРИСТИНОЮ і РОМОЮ
ближча і дальша Родина в Америці й Україні

Педагогічний Інститут УВУ

Для вчителів українських шкіл і виховників молоді Український Вільний Університет провадить окрему програму, в яку входять виклади з педагогіки, дидактики, методики викладання і поглиблення знання української мови та українознавчих предметів.

Український учитель та виховник має тепер дуже складне завдання. Він не тільки збагачує мовні спроможності учня, вчить українознавчих предметів, але рівночасно скріплює любов до українства. Він сполучує традицію з новаторством. Щоб стати мостом між культурним плюралізмом діяспори та новітньою українською людиною, учителі й виховники цілого світу мають тут нагоду вишукувати спільну дію.

Програма Педагогічного Інституту УВУ складається з двох самостійних сесій. Сесія „А" наголошує методологію навчання, а сесія „Б" поглиблює знання викладового предмету. Обидві сесії мають в програмі українську літературну мову, як рівнож практику в українських школах та передшкіллі Мюнхену, відвідування музеїв та спільну з цілим УВУ прогулянку в Альпи. Вишкіл можна починати від кожної сесії. Закінчивши одну сесію, учасники отримують свідоцтва, кредити для дальших студій та транскрипти. Після успішного закінчення двох сесій, зложення дипломних іспитів і відбуття затвердженої УВУ практики в українській школі, абсольвенти отримують учительські дипломи.

Учасники живуть в гуртожитку „Рідної Школи", що спільно з УВУ витворює унікальну атмосферу для виміни думок, сугестій та взаємопізнання.

Цьогорічна сесія „А", що наголошує методику навчання, відбуватиметься від 9-го липня до 3-го серпня в Мюнхені. Зголошення приймає: Ukrainische Freie Universitaet, 8000 Munchen 80, Pienzenauer Str. 15, West Germany.

Прохання про стипендію на оплату і кошти утримання під час сесії приймає: Ukrainian Free University Foundation, Inc. P. O. Box 1028, New York, N. Y. 10276.

Американський...

(Закінчення зі стор. 1)

відчитала психологічну та змістом добре зрозумілу чужинецьким учасникам вечора новелю „Вихід у призначення", що її автор сам переклав на англійську мову і вона була друкована в „Бюлетені" вибраних книжок Міжнародного ПЕН-клюбу.

На закінчення багатої програми вечора М. Шраменко, подавши учасникам короткі інформації про двох найбільших поетів останніх десятиріч в Україні Василя Симоненка і Василя Стуса, з яких останній коротко перед смертю був пропонований на нагороду Нобеля з літератури, відчитала ряд їх поезій.

Переклади поезій В. Симоненка виготовив Андрій Чировський, а В. Стуса Марко Царинник. З бездоганною переданні їх англійською мовою М. Шраменко ми заслухали відомі „Лебеді материнства" і „Де зараз ви, кати, мого народу" В. Симоненка, як теж на часто цитований вірш В. Стуса „Як добре те, що смерти не боюся" поруч сумних картин заслання „Тут ніби зразу сонця не було" чи „Плач, небо плач".

Тим сумним акордом закінчився цей вечір, що вшанував особливо цих двох передчасно померлих українських поетів, при цьому відзначив факт, що вкінці українські поети та письменники були прийняті до міжнародної родини своїх товаришів пера — славного ПЕН-клюбу.

Теплі розмови, за перекускою, авторів із американськими слухачами, які були щиро захоплені почутим, закінчили цей вдалий вечір, який на жаль, серед українців великого Ню Йорку не викликав відповідного зацікавлення.

Литва...

(Закінчення зі стор. 1)

стосувати „тактику вужа" і здушувати свою жертву до омертвіння. Покищо згадані три міста погодилися на виміну товарами, більше тоіо, вони, зокрема декілька міст в західних областях України, запропонували свою допомогу для населення Литви.

Не всі вірять у таку виміну і навіть серед членів Народного фронту Литви знаходяться такі, які називають плян Прунскієне „фантазією". Вони однак погоджуються, що такі заходи можуть допомогти Литві політично і змобілізувати прихильників серед інших поневолених Москвою народів. В кожному разі люди з Демократичного Бльоку в усіх республіках підтримують політичні аспірації литовців і самі мріють піти цим шляхом.

Москва продовжує відмовлятись від безпосередніх переговорів поки литовці не відкличуть свого акту незалежности з 11-го березня, або принаймні не погодяться на пошанування всесоюзного закону про вихід, який передбачає період вичікування до п'яти років і переведення загального плебісциту, на що жодна з республік не може погодитися, бо вони не вступали добровільно в союз з Москвою, а Москва загарбала їх силою своєї армії. Євгеній М. Прімаков, член горбачовського кабінету, заявив агенству ТАСС, що він іншого виходу із ситуації, яка витворилась, не бачить.

Від часу встановлення ембарга на ввіз товарів до Литви, тільки представники Львова і двох великих західньоукраїнських областей та молдавської столиці Кишинева побували у Вільнюсі і цікавилися чим вони могли б допомогти Литві. Представники литовської республіки висловили з цього приводу вдоволення і подяку, бо їм потрібна тепер найменша допомога, зокрема тими продуктами, на які Кремль наклав ембарго.

Д-р Вячеслав С. Брюховецький доповідав двічі в УВАН у Ню Йорку

В неділю, 25-го лютого ц.р. д-р філологічних наук Вячеслав Брюховецький, завідуючий відділом теорії літератури Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Академії наук УРСР і член Спілки письменників України, виступив в Українській Вільній Академії Наук в Ню Йорку з доповіддю на тему „Ліна Костенко сьогодні". 28-го січня ц.р. д-р Брюховецький, цим разом в ролі провідного ідеолога Народного Руху за Перебудову України, говорив на актуальну тему „Рух і наступні вибори на Україні".

Конференцію, присвячену творчості Ліни Костенко, відкрив президент УВАН у ЗСА Ярослав Білінський. Головував на сесії відомий літературознавець і почесний президент УВАН Юрій В. Шевельов. Він представив чисельній авдиторії доповідача як видатного вченого, справжню людину, автора шістьох книжок. На днях має вийти ще одна книжка про творчість Ліни Костенко. Поета рівня Костенко в цілій радянській літературі тепер немає, — констатує доповідач. — Це — „великий наш поет", але також „потужний громадянин, безкомпромісовий, різкий". Як мистець, Ліна Костенко „надзвичайно самовимоглива, дуже талановита, дуже смілива". Д-р Брюховецький звернув увагу на те, що, не зважаючи на попередні пляни видавництва, Ліна Костенко у свою збірку „Вибране", яка щойно тепер появилася в Києві, не дозволила включити чи не найбільш популярний свій твір поему-роман „Маруся Чурай". На таке може собі дозволити тільки найбільш талановитий поет. Трохи пізніше в доповіді Брюховецький назвав Ліну Костенко генієм.

У „Марусі Чурай" і в двох інших поемах Ліна Костенко заторкнула „нерв нашого національного характеру" — зраду. В українській радянській поезії Ліна Костенко — „єдиний випадок, коли людина жодним словом не зрадила свого таланту".

Д-р Брюховецький не тільки добре продумав свій матеріял, але він його глибоко відчув. У результаті присутні слухали надзвичайний діялог між геніяльним поетом і його блискучим пояснювачем. Для прикладу наведу інтерпретацію Брюховецького улюбленого ним вірша Ліни Костенко „В маєтку гетьмана Івана Сулими". (Доповідач продеклямував цілий вірш — мова в ньому про сучасних підлітків, які їдуть на конях в сучасному селі Сулимівка.) Д-р Брюховецький сказав: „...Часами дивуєшся, як вона може звичайнісіньким словом, зуживаним, яке вже не діє на тебе, як ти пропускаєш і не звертаєш уваги на його семантику, ні на його звучання, як вона може діткнутися чогось такого глибинного й сокровенного, про що ти часом навіть боїшся подумати... Те, що очевидно кожний українець носить у своїй душі, те пекуче відчуття історичної несправедливости до нашої долі, але не плачем, отакими слозами, що як нам було тяжко, а якимось вибухом історичної пам'яті, передано в цьому вірші („В маєтку гетьмана Івана Сулими"). Всього-навсього сучасні підлітки через сучасне село проїхали на конях, а поет викликає в нашій душі такі столітні вікові асоціяції, що стає часом страшно від багатовимірности цього світу. ...Загалом, як поет, Ліна Костенко дивовижно володіє вмінням оживити, а власне не оживити а відродити для нас те, що, здавалось би, не має вже ніякого історичного, ні фізичного чи навіть морального якогось сенсу".

Чисельна публіка привітала інтерпретацію поезії Ліни Костенко бурхливими оплесками й вив'язалась довга дискусія.

В неділю, 28-го січня ц.р., д-р Брюховецький говорив в Академії про Рух і про вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад, перша тура яких відбулася, як передбачено, 4-го березня ц.р. Відкрив сесію і головував на ній президент УВАН у ЗСА, політолог Ярослав Білінський.

Свою політичну доповідь д-р Брюховецький почав з дотепного зауваження свого приятеля литовського письменника Витаутаса П'яткевічюса: „Що ви (українці) за такий дивний народ, ви так любите плакати над своєю долею..." Потреба мудрої політичної дії, а не плакання, як рефрен, проходила через політичну доповідь д-ра Брюховецького, відчувалася та нотка навіть в його доповіді про Ліну Костенко (недарма Брюховецький-шахіст, був навіть колись другим республіканським чемпіоном з України). Як політик, Брюховецький відразу відмежувався від відозви Українськoї Християнсько-Демократичної Партії бойкотувати вибори в березні ц.р. — мовляв, ми можемо плакати ще 300 років, але це нас, українців, далеко не заведе.

Доповідач влучно описав несподівану навіть для нього силу, яку Рух проявив під час свого першого з'їзду у вересні 1989 р. Правда, українська художня інтелігенція і українське селянство, той генофонд нашої нації, трохи не дописали. Але завзятими прихильниками Руху несподівано стали технічна інтелігенція і робітники, особливо робітники славнозвісного київського „Арсеналу". Пригадується ще один рефрен з його приватної розмови: події на Україні розвиваються з „дивовижною швидкістю", навіть самі основоположники Руху не знають наперед, як далеко і як швидко можна йти. Він признався, що перше думав, що людський ланцюг між Києвом і Львовом не вдасться. Але допоміг Бог: люди найшлися, не було 21-го січня ц.р. великих морозів, а, навпаки, погода була дуже лагідна.

Як політик, Брюховецький є реаліст. Ось одна з головних точок його політичної доповіді: „Ми, українці, дуже легко і навіть з великою охотою, мені здається, шукали собі ворогів. Ми чомусь завжди намагалися ... ми стільки плодили собі ворогів — то євреїв, то ще когось, і ми не могли, здається, збагнути елементарної істини, що реальність і ефективність політичного життя, в політичній боротьбі полягає в тому, щоб не плодити нових ворогів, а шукати нових прихильників і з вчорашніх ворогів робити своїх прихильників. Очевидно, що це найбільш продуктивний шлях, якщо ми не хочемо ще три століття плакати над своєю долею".

Неповна ще інформація під час писання цього репортажу (8 березня 1990 р.) показує, що надії Руху і Брюховецького були оправдані. Вже під час першої тури балотування 4-го березня до Верховної Ради УССР було вибрано абсолютною більшістю голову Руху Івана Ф. Драча і кількох інших видних провідників Руху.

Як людина скромна, д-р Брюховецький підкреслює, що, не зважаючи на те, що Рух заснували літератори й літературознавці, на президента України, згідно з опитуванням читачів „Вечірнього Києва", треба радше юриста або економіста, а не письменника.

Нам насувається думка, чи не варто було б зробити винятку для літературознавців, які є вродженими політиками?

Після доповіді з участю великого числа присутніх відбулася гаряча дискусія. Деякі із завзятих слухачів готові були тримати д-ра Брюховецького не три, а п'ять або й більше годин, на що не дозволив господар Я. Білінський.

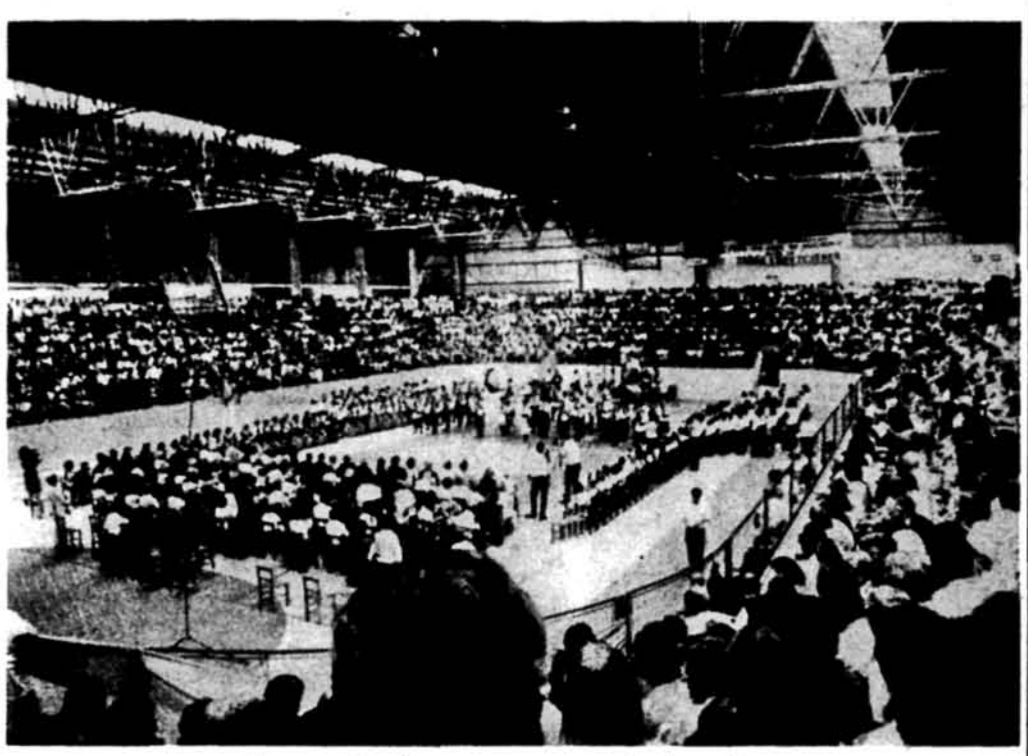
Ці дві доповіді д-ра Вячеслава Брюховецького були високо оцінені присутніми.

УВАН

ПОНАД СТО БАНДУРИСТІВ

Ансамблі бандуристів Прудонтополіса під пам'ятником Т. Шевченкові.

Загальний вид святкувань в середині стадіону.

Понад сто бандуристів Південної Америки виступило на посвяченню пам'ятника Тарасові Шевченкові 3-го грудня минулого року в Прудентополісі, Бразилія.

Звичайно, що в підготові до величавих святкувань включились усі недавно засновані кобзарські колективи Аргентини, Бразилії і Парагваю.

Заздалегідь я постарався вислати до тих країн найкращих інструкторів гри на бандурі; Валентину Родак з Торонто і Петра Китастого з Дітройту. Їх завданням було скоординувати спільний виступ, а також підготувати всі ансамблі бандуристів, які мали б виступати на різних бенкетах з нагоди відвідин усіх центрів Аргентини і Бразилії достойним президентом СКВУ Юрієм Шимком.

Спочатку виїхала Валентина Родак, яка була там повних шість тижнів, а почала свої відвідини від Буенос Айрес. Вона ще в 1966 році заснувала в Торонто Ансамбль бандуристів ім. Гната Хоткевича.

В. Родак — випускниця торонтонського університету, по професії — вчителька музики довголітній дириґент катедрального хору св. Володимира в Торонто. Вона також є організатором багатьох кобзарських таборів. Маючи такі кваліфікації вона користувалась величезним успіхом по всіх Ансамблях, які прийняли її тепло і були нею просто зачаровані. То ж і не диво, що вона керувала збірними ансамблями на спортовому стадіоні Жілмара Ажіберта який вміщує до 100,000 глядачів. Сама поява великої кількости бандуристів зробила враження на присутніх, в багатьох були видні сльози на очах.

Петро Китастий — член Капелі ім. Т. Шевченка в Дітройті від 1942 року. Він також є членом екзекутиви хору і мистецької ради, а також керівником репрезентативного комітету капелі.

В Куритибі він перейшов спільний репертуар з Ансамблем старших, а від так працював з наймолодшими, які є згуртовані в ансамблю „Фіялки" під опікою молодшої сестри Кир Єфрема, а всі вони грають на малих полтавках. Він був зачарований дітьми цієї групи, дав їм свій самостійний концерт, а також для ширшого громадянства другий у великій залі Полтави.

Тут слід згадати, що всі бандуристи Аргентини приїхали на спільний виступ автобусами, про які подбав д-р В. Іваницький.

Тяжко собі уявити, що ще три роки тому назад ті бандуристи не тільки не тримали бандури в руках, але її ніколи не бачили.

Микола Чорний

Шевченківське свято в Фініксі

У неділю 11-го березня ц. р., заходами Спілки Української Молоді у Фініксі, Арізона було відмічено подію великої ваги, великого історичного значення для українського народу — день народження Пророка і Батька України, Тараса Шевченка.

Головну промову „Короткий життєвий шлях і літературно-творча спадщина" Т. Г. Шевченка виголосив Андрій Омельченко.

Надя Тефт говорила про „Короткий життєвий шлях і літературно-творчу спадщину Т. Г. Шевченка" англійською мовою. Микола Теслевич продеклямував Шевченка поему „Сон", а Віра Швець продеклямувала поему „Причинна". Христя Бойко, учителька „Рідної Школи", і Оля Масна виконали монтаж — „Розрита могила", приграваючи на піяно Зорян Масник.

Діти, учні „Рідної Школи", продеклямували „Поклін Тарасові", „Материнська любов", „Діти і Тарас".

Керівники свята були: голова СУМу д-р Степан Михайлів і культурно-освітній референт СУМу Бея Чопівська.

На закінчення програми свята всі присутні, проспівали „Заповіт" і Український національний гимн „Ще не вмерла Україна".

А. О.

Комуністи...

(Закінчення зі стор. 1)

свою готовість до діялогу і співпраці з Радами.

Щоправда кореспондент „Радянської України" М. Дорошенко у статті, опублікованій 19-го квітня, розповідає, що поворот до діялогу і консолідації відбувся завдяки претендентам на пост голови львівської обласної Ради народних депутатів, кожен з яких запропонував свою програму. „Найбільший відгук серед депутатів знайшли програмні положення В. Чорновіла та юриста М. Гнатіва, — пише Дорошенко. — Обом їм адресувалося найбільше запитань. З певною настороженістю очікувалися відповіді В. Чорновіла з приводу його ставлення, у випадку обрання, до Комуністичної партії, Збройних Сил СРСР. Він повідомив, що виступає за співробітництво з КПСС, в основному прихильно висловився щодо Радянської Армії".

Як відомо В. Чорновіл був обраний на пост голови львівської обласної Ради переважною більшістю голосів. Проти голосували 7 чи 8 осіб.

Цитує Дорошенко і слова В. Секретарюка, який запевняє, що його намір допомагати Радам — це не просто слова і не політичний трюк.

У ПАРИЖІ ПІСЛЯ тижневих переговорів ЗСА договорилися з представниками СССР у справах досить податливого та далекосяжного торговельного пляну. Уточнення поодиноких точок і сам плян повинні бути готові до підпису президентом Джорджем Бушем і президентом Міхаїлом Горбачовим на їхній наступній вершинній зустрічі, що має відбутися прикінці травня. Якщо цей плян буде схвалений Конгресом, то цей торговельний договір може промостити дорогу СССР мати статус упривілейованої країни в торговельних стосунках з ЗСА. Такий статус, яким вже користуються деякі східньоевропейські країни, дасть СССР багато більше комерційних пільг. Для прикладу, країни, які мають цей привілей користуються 5-відсотковими митами, в порівнянні з іншими, що платять 45 до 50 відсотків.

ВІДІЙШЛИ ● ВІД НАС ●

БЕТТІ ҐРЕЙ, член УНС Відд. 113-го ім. св. Івана в Деррі, Па. померла 5-го лютого 1990 року на 64-му році життя. Нар. 17-го серпня 1925 року в Деррі, Па. Членом УНС стала 1978 року. Залишила у смутку мужа Павла, дочок — Карен Новелло з мужем Альбертом, Лінду Томсон з мужем Йосифом, Діяну Антоні з мужем Тоні, сина Павла мол., 5 братів і 5 сестер. Похорон відбувся 8-го лютого 1990 року на цвинтарі св. Йосифа в Деррі, Па.

Вічна Їй Пам'ять!

Ф. Куземчак, секр.

АНДРІЙ ГЛАДИК, член УНС Відд. 206-го Т-ва „Запорозька Січ" у Вунсакет, Р. АЙ., помер 8-го березня 1990 року на 72-му році життя. Народився 30-го грудня 1917 року у Вунсакеті, Р. АЙ. Членом УНС став 1940 року. Залишив у смутку дружину Марію, синів Андрія і Михайла, дочку Мері Фірленд з мужем Альбертом, брата Миколу і сестру Ґален та троє внуків. Похорон відбувся 12-го березня 1990 року на укр. прав. цвинтарі св. Михаїла в Блекстоні, Масс.

Вічна Йому Пам'ять!

П. Гардінк, секр.

Отець **ЮЛІЯН ОСАДЦА**, член УНС Відд. 19-го ім. Дмитра Галичини в Ню Йорку, Н.Й., помер 13-го березня 1990 року на 72-му році життя. Нар. 1917 року в Тростинцях Малих, Золочів, Україна. Членом УНС став 1961 року. Залишив у смутку дружину Стефанію, дочку Оксану Породко, зятя Романа, внучку Елізабету, сина д-ра мед. Стефана, парохію церкви св. Володимира в Ґлен Спей де Покійний був парохом впродовж 6-ни років. Похорон відбувся 17-го березня 1990 року на укр. кат. цвинтарі св. Духа в Гемптонбурґу, Н.Й.

Вічна Йому Пам'ять!

Р. Голіят, секр.